

Курсова робота на тему:
Становище дітей та молоді в зарубіжних країнах.

План.

1. Міжнародно-правовий захист прав та інтересів дітей та молоді.
2. Недовгодованість дітей як болюча проблема сучасності.
3. Зарубіжні дитячі і молодіжні організації та неформальні об'єднання молоді на сучасному етапі.
4. Молодіжна політика високорозвинутих держав Заходу.
5. Проблеми дітей та молоді в країнах Заходу.
6. Діти та молодь як об'єкт сексуальної експлуатації.

1. Міжнародно-правовий захист прав та інтересів дітей та молоді.

Вперше міжнародну стурбованість положенням дітей було висловлено у 1923 році, коли Рада новоствореної неурядової організації “Міжнародний союз порятунку дітей” (“Save the Children International Union”) прийняла декларацію з п'яти пунктів про права дитини, відому як Женевська декларація, яку було схвалено наступного року п'ятою Асамблеєю Ліги Націй. “Прийнята після першої світової війни Лігою націй, завдяки зусиллям першопрохідника в області прав дітей Еглантина Джебба, ця декларація відзначає початок міжнародного руху за права дитини і є також першим міжнародним затвердженням права на харчування. В Декларація зазначається, що дитині мають бути надані засоби, необхідні для його нормального фізичного та розвитку, і зазначається, що голодна дитина має бути нагодована” [2;20].

У 1948 році Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй ухвалила дещо розширену версію того тексту і пішла далі, прийнявши 1959 року нову Декларацію прав дитини, яка містила десять основних принципів добробуту і захисту дитини. У принципі 4 цієї Декларації, зокрема, наголошується, що дитині повинно належати право на здорове зростання й розвиток, а також право на належне харчування, житло, розваги, та медичне обслуговування.

Крім того, на забезпечення захисту прав молоді та дітей спрямовані такі міжнародно-правові документи, як Правила для здійснення правосуддя щодо молоді (1985), Правила ООН щодо захисту неповнолітніх, позбавлених волі

(1985), Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей (1990) та деякі інші.

На мою думку, центральне місце серед цих документів посідає Конвенція про права дитини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року і ратифікована Верховною Радою Української РСР 27 лютого 1991 року. Цей найбільш широко ратифікований документ встановлює в якості міжнародного закону всі права для забезпечення виживання, розвитку і захисту дітей.

Стаття 3 даної Конвенції передбачає:

“1. В усіх діях по відношенню до дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється найліпшому забезпеченню інтересів дитини.

2. Держави-учасники зобов'язуються забезпечити дитині такі захист і піклування, які необхідні для його добробуту, беручи до уваги права та обов'язки його батьків, опікунів або інших осіб, які несуть за неї відповідальність за законом, і з цією метою вживають усі відповідні законодавчі і адміністративні заходи.

3. Держави-учасники забезпечують, щоби установи, служби і органи, які відповідають за піклування про дітей або їхній захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема, в області безпеки і охорони здоров'я та з точки зору чисельності і придатності їхнього персоналу, а також компетентного нагляду”[1;5].

Як зазначається у статті 6 Конвенції, “держави-учасники визнають, що кожна дитина має невід'ємне право на життя. Держави-учасники забезпечують у максимально можливій мірі виживання і здоровий розвиток дитини”[1;6].

Важливим положенням Конвенції є стаття 8, у відповідності до якої держаів-учасники поважають право дитини на збереження своєї

індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я і сімейні зв'язки, як передбачається законом, не припускаючи протизаконного втручання” [1; 7].

Як зазначено у статті 9, “держави-учасники забезпечують, щоби дитина не розлучалася зі своїми батьками всупереч їхньому бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи, згідно судовому рішення, визначають у відповідності до застосованого закону і процедур, що таке розлучення необхідно в найліпших інтересах дитини” [1;7].

Стаття 24 зобов'язує держави-члени визнати право дитини на користування найбільш досконалими послугами систем охорони здоров'я володіння найвищим досяжним рівнем здоров'я. Крім того, на державу покладається обов'язок забезпечувати медичну допомогу і медично-санітарне обслуговування всім дітям з акцентом на первинну медично-санітарну допомогу, боротьбу з хворобами і недовготованістю, забезпечуючи достатню кількість продовольства, чисту питну воду і відповідні санітарні умови.

“Статті 34 та 35 зазначеного документу розцінюють комерційну експлуатацію дітей і підлітків як злочин” [10;9].

Конвенція містить перелік прав дитини, серед яких є, зокрема, такі:

- всі діти мають право на любов і спілкування;
- всі діти мають право на належне харчування;
- всі діти мають право на гру;
- жодна дитина не повинна бути примушеною до праці;
- жодна дитина не повинна бути жертвою насильства або війни;
- всі діти є рівними;
- всі діти мають право на навчання;
- всі діти мають право на медичне обслуговування;
- жодна дитина не повинна бути скривджена і зневажена;
- жодна дитина не повинна бути об'єктом сексуальних посягань;
- діти можуть зустрічатися з ким бажають;
- перевага надається дітям без сімей;
- перевага надається дітям-інвалідам;

- діти можуть обирати свою власну релігію;
- діти мають право на інформацію;
- перевага надається дітям-біженцям;
- перевага надається дітям-біженцям;
- перевага надається дітям, що перебувають у конфлікті з законом;
- діти можуть виражати свої думки.

Крім переліку прав дитини Конвенція містить також всеохопний виклад тих зобов'язань, які держави готові визнати по відношенню до дітей. Ці зобов'язання можуть мати прямий характер (наприклад, забезпечення навчальними засобами і належне виконання судочинства щодо неповнолітніх) або непрямий (надання можливості батькам, багатодітним сім'ям чи опікунам виконувати свою першочергову роль та обов'язки з піклування та охорони дітей тощо).

На середину вересня 1997 року Конвенцію про права дитини ратифікувала 191 держава. Зараз залишається лише дві країни (США та Сомалі), що не ратифікували цей міжнародний документ.

Важливими міжнародно-правовими актами, спрямованими на захист інтересів дітей, є прийняті в 1990 році Всесвітня декларація про забезпечення про забезпечення виживання, захист і розвиток дітей та План дій щодо її здійснення. Ці документи стали результатом роботи світових лідерів, що взяли участь у Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей. В названій декларації вони взяли на себе зобов'язання приділяти першорядну увагу правам дітей. План дій містить 7 основних та 20 допоміжних завдань із здійснення Декларації. "головна мета в області харчування – скорочення серйозною і помірної недовгодованості серед дітей віком до п'яти років наполовину від рівня 1990 р. Сім допоміжних завдань такі :

зниження частки низької маси тіла при народженні до рівня нижче, ніж 10%;

зниження анемії в жінок від нестачі заліза на одну третину від рівня 1990 р.;
практична повна ліквідація розладів, пов'язаних з недостатністю йоду;

практично повна ліквідація розладів, пов'язаних з недостатністю вітаміна А;

забезпечення всім жінкам можливості годувати своїх дітей груддю виключно груддю впродовж перших чотирьох-шести місяців життя;

створення служб контролю за зростанням дітей і сприяння їхньому зростанню;

розповсюдження знань та надання допоміжних послуг для збільшення виробництва продовольства з метою забезпечення продовольчої безпеки сімей” [2;20]

2. Недовгодованість дітей як болюча проблема сучасності.

Однією з найболючіших проблем дітей в сучасному світі залишається недостатнє харчування. Діти, що страждають від нього, не відчують голоду і не виявляють помітних симптомів. Втім, ця проблема серйозно порушує права дітей, загрожуючи їхньому фізичному і розумовому розвитку і сприяючи увічненню убогства. Недовгодованість, що має ширші масштаби, ніж підозрюють – кожна третя дитина страждає нею – знижує продуктивність і потенціал всього суспільства.

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Кофі А. Аннан подає наступні моторошні цифри : “Більше 200 мільйонів дітей у країнах, що розвиваються, в віці до п'яти років недовгодовані...Недовгодованість є супутньою причиною більше половини з майже 12 мільйонів випадків смерті дітей в віці до п'яти років на рік у країнах, що розвиваються” [2;6].

Часто-густо такі діти назавжди втрачають розумові здібності, хворіють частіше за інших. Якщо ж їм вдається дожити до дорослого віку, вони мають стійкі розумові чи фізичні вади.

Причинами таких явищ є надто раннє припинення грудного годування, недостатнє розуміння потреб дітей у харчуванні, давні забобони, що прирікають

жінок та дітей на убозство. Тільки на шляху співробітництва між місцевими властями, неурядовими організаціями, урядами і міжнародними установами можна подолати проблему недовгодованості дітей та створення їм гідних фізіологічних умов для розвитку.

Велика небезпека дитячої недовгодованості пов'язана ще й з тим, що вона уявляє собою приховану небезпеку, тобто практично не викликає стурбованості громадськості. “Три чверті дітей у світі, які вмирають від причин, пов'язаних з недовгодованістю, перебувають у тому стані, який фахівці з харчування класифікують як легка чи помірна недовгодованість, і для стороннього спостерігача ці цифри нічого не кажуть про масштаби даної проблеми...Проте такі надзвичайні ситуації, як теперішня криза в районі Великих Озер у Центральній Африці і в Корейській Народно-Демократичній Республіці, почасти призводять до виникнення найсерйозніші форми недовгодованості” [2; 9-10].

Водночас недовготованість дітей притаманна не тільки країнам, що розвиваються (хоча насамперед саме їм). В високорозвинутих країнах диспропорції в доходах та скорочення соціального захисту також призводять до небезпечних наслідків щодо харчування дітей.

Описуючи масштаби недовгодованості в докладі “Становище дітей у світі, 1998 р.”, директор-виконавець Дитячого фонду ООН Керол Белламі повідомляє : “Половина дітей в Південній Азії недовгодовані. В Африці кожна третя дитина має недостатню вагу, а в деяких країнах цього континенту вдованість дітей погіршується” [2;10].

Недовгодовані діти вмирають від звичайних хворіб частіше за тих, хто харчується нормально. Недостатнє харчування на ранніх стадіях життя (зокрема, на ембріональній) спричиняє розвиток на пізніших етапах життя хронічних захворювань, зокрема, коронарних хворіб серця, діабета й гіпертонії. З огляду на небезпеку недовгодованості для здоров'я найбільш вразливими виявляються діти в період від внутрішньоутробного розвитку до трьох років та жінки до та після вагітності та лактації.

Недовгодованість пов'язана також з такою хворобою, як малярія. “В деяких частинах Африки, де поширена малярія, приблизно кожен третій випадок недовгодованості дитини викликано малярією...Вагітні жінки більше піддаються малярії, а діти хворих на малярію матерів піддаються більшому ризику недостатньої маси тіла при народженні і анемії” [2;10].

Часто-густо причиною недовгодованості буває брак тих чи інших харчувальних речовин, наприклад білково-енергетичний дефіцит раціону, розлади, пов'язані з недостатністю йоду, недостатність заліза і вітаміну А тощо.

Кожний з факторів загрожує організмові по-різному. Наприклад, брак йоду може зашкодити розумовим здібностям, недостатність фолієвої кислоти в майбутніх матерів може спричинити природжені вади в дітей, наприклад розколину хребту, а недостатність вітаміну D зашкоджує правильному формуванню кістяка, зокрема, викликає рахіт.

“Давно відомо, що недостатність вітаміну А, до якої схильні близько 100 млн. дітей молодшого віку в усьому світі, викликає сліпоту. Проте чимдалі більше стає зрозуміло, що навіть легка недостатність вітаміну А послаблює імунну систему, знижує опірність організму до діареї, яка щороку вбиває 2,2 млн. дітей, а також до кору, що вбиває приблизно 1 млн. дітей на рік” [2;11].

Як свідчить досвід країн, які успішно долають соціально-економічну відсталість, велику роль у боротьбі проти недовгодованості дітей відіграють такі заходи, як поліпшення доступу жінок до освіти, збагачення основних продуктів харчування необхідними живильними речовинами, широке розповсюдження практичної інформації і збільшення державних видатків на соціальний сектор. Важливі також законодавчі і політичні заходи боротьби з дискримінацією щодо жінок та їхнею експлуатацією, а також заходи, що дозволяють жінкам мати доступ до ресурсів і послуг на всіх рівнях суспільства. Велике значення має також освіта дівчат і жінок.

“В більшості країн, де харчування поліпшилося за останні два десятиріччя, також спостерігалися відносно високі темпи економічного зростання впродовж досить тривалого періоду...В Індонезії, наприклад,

економічне зростання в період 1976-1986 років супроводжувалося 50-відсотковим збільшенням доходів 40 відсотків найбіднішого населення...Ряд країн, таких, як Об'єднана Республіка Танзанія, досягли широкомасштабного поліпшення харчування без значного загального економічного зростання” [2;42-43]

7. Зарубіжні дитячі і молодіжні організації та неформальні об'єднання молоді на сучасному етапі.

Одним з найбільш розповсюджених у світі рухів дітей і молоді є скаутинг (від англ. scout – розвідник), заснований 1907 року відставним англійським генералом Р. Баден-Пауелом. Скаутинг уявляє собою велику всесвітню гру. Дітям не нав'язують знань, в них пробуджують цікавість та бажання пізнати те, що знають дорослі. Скаутів насмперед вчать виживати у природних умовах. Головний скаутський принцип : від інтересів особистості до інтересів колективу, а не навпаки, як вчили колишніх радянських піонерів.

Наприкінці 80-х років всевітній рух скаутів об'єднував 117 національних асоціацій і нараховував більше 16 млн. осіб [3;20].

Про велике суспільне значення скаутингу у країнах Заходу свідчать факти, наведені російською журналісткою Вікторією Волошиною : “При тому, що у Франції скаутів серед дітей – 6 відсотків, 7 з 10 членів французького парламенту – це колишні скаути. Всі президенти другої половини 20 ст. в Америці – також колишні скаути. За винятком хіба що Р.Рейгана – той був скаут-мастером (звання керівника)” [7;34].

Останніми роками скаутинг набув поширення у посткомуністичних країнах, зокрема в Росії. “В Петербурзі, наприклад, впродовж року працює

близько вісьми клубів у різних районах міста, де навчають першій медичній допомозі, основам життя в лісі, в шатрі, проводять психологічний тренінг...Третя Всеросійська Джамборі (в піонерській термінології дещо середнє між злітом, фестивалем і зірницею, але куди більше привабливий за формою) підтримана губернатором Саратовської області Аяцковим, який виділив скаутам 17 гектарів землі у власність і ще 100 гектарів лісу в оперативне користування за умови ретельного догляду за цими лісовими угіддями” [7;34].

Значною популярністю в підлітковому і молодіжному середовищі Росії, країн Європи, Америки користуються різноманітні неформальні об’єднання молоді (НОМ). Ставши реальністю суспільного буття протягом декількох останніх десятиріч, в посттоталітарній Росії з її соціальними негараздами НОМ стають більш агресивними та ірраціональними. “Хіппі”, “панки” та “рокери” поступилися місцем “енергетам”, “сатаністам” та “скінхедам”.

“Енергети” уявляють собою специфічний молодіжний рух, орієнтований на пошуки цінностей в містичних традиціях. “Енергети” захоплюються філософією, чорною та білою магією. В.Волошина вважає, що “у прагненні пізнати себе та світ енергети заходять дуже далеко, в їхньому середовищі трапляються самогубства і зовсім не під впливом наркотиків чи депресії – підлітки хочуть прозрінути в інший світ, вони вірять у нього більше, ніж у світ реальний...Рух споріднений зі способом життя, за якого проблеми вирішуються за допомогою деякого ірреального світу” [8;14].

Ірраціональність притаманна і світогляду “сатаністів”. Сучасних російських сатаністів інакше називають “блекстерами” – від назви найжорсткішого напрямку в рок-металі – “блека”. Виконавці “блека” не співають, а хриплять та кричать. “Блекметалл” вбирає в себе традиції язичництва, агресію та протистояння християнству. Сатаністи одягаються, за звичай, у чорне, їхні груди прикрашає перевернутий хрест або пентаграма. Захоплення сатанізмом може загрожувати і дитині з цілком щасливої сім’ї, яка добре відчуває музику. Спочатку її зворушує музика “блекметаллу”, а зрештою дитина починає цікавитися антихристиянською філософією, пов’язану з нею.

З музикою пов'язані також витoki іншого НОМу – “реперів”. Крім власно музики – “читання репу” реперів цікавить своєрідний танець – “брейкданс” та малюнок – граффіті. Серед реперів чимало десяти-дванадцятирічних підлітків. В одязі реperi віддають перевагу яскравим кольорам – одягають, наприклад червоні широкі куртки. Брюки “реперів” – це так звані “спущені труби” на багато розмірів більше, ніж треба. Це не просто данина моді, це символ, що бере початок у традиціях негритянського репу, адже в багатодітних негритянських сім'ях дітям купували одяг на виріст. На відміну від репу чорних американців сучасний російський реп не є надто агресивним. І хоча він виглядає жорстким та трагічним, хоча непристойних висловів у ньому більше, ніж в інших молодіжних середовищах, насправді реperi менше захоплюються наркотиками та спиртними напоями, які заважають їм танцювати. Для реперів важлива не стільки якась ідея чи філософія, скільки вільне спілкування, формою якого в них є так звані “вечерини”.

Новим явищем для молоді Росії є “растамани” (“растафаріани”), привезений в Росію іноземними студентами – африканцями та європейцями. Щоби розкрити сутність їхньої ідеології, доведеться навести обсяжну цитату з публікації В.Волошиної. “Растамани вважають себе нащадками давніх іудеїв, рабство яких, описане в Біблії, повторюється в наш час – чорношкірі стають рабами в Америці. Отже, треба знову розтрошити владцтво нового Вавилону. Зробити це можливо двома шляхами. По-перше, палити священну траву «ганджу», більше знану під назвою маріхуани, та, по-друге, займатися творчою реалізацією. Цьому допомагає музика реггі, в тому числі твори Боба Марлі” [8;14]. З усіх сучасних НОМів растамани найбільше близькі за духом до хіппі.

“Скінхеди” (англ. “поголені голови”) з'явилися в Росії наприкінці 80-х років. Як вважають фахівці з питань молодіжних рухів, до них переважно приєднується молодь із сімей, в яких дорослі пиячать або не можуть прогодувати дітей. Такі юнаки намагаються знайти винних в їхніх злиднях і вбачають їх у “чорних” чи євреях. Разом з тим слід визнати політичну незаангажованість цього НОМу (це, до речі стосується “неформалів” взагалі). Обов'язковим атрибутом

скінхедів є будівельні черевики типу Doc Martens на товстій підшві з металевим носком та високою шнурівкою червоного чи білого кольору. Також скінхеди носять вузькі джинси чи камуфляжні штани, куртки-military на “змійці”, чорні широкі шлейки, картаті сорочки. Сама назва походить від звичаю неодмінно голити голови. Часто-густо скінхеди мають високі класні татуювання, в яких використовується символіка кельтів, друїдів, рідше – свастика. Головна ідея скінхедів втілюється у гаслі “Влада – білим !”

3. Молодіжна політика високорозвинутих держав Заходу.

В високорозвинутих країнах Європи та Північної Америки проблемам молоді приділяється увага на загальнодержавному рівні. Скажімо, в Німеччині діє закон “Про допомогу дітям та молоді”.

У Швеції молодіжна політика є елементом добре знаної “шведської моделі” економічного розвитку. Вона базується на пріоритеті молоді в різних галузях державної діяльності. Від 1986 року у Швеції існує посада міністра молоді, який відповідає за державну підтримку молодіжних організацій, за організацію відпочинку молоді тощо. Міністрові підпорядкована Рада у справах молоді, до якої належать 18 штатних працівників. Рада забезпечує координацію діяльності різних міністерств на стадії вироблення і прийняття рішень, що стосуються молоді. У Швеції міністр молоді має навіть право зупинити прийняття будь-якого рішення уряду, якщо воно не відповідає принципам та завданням молодіжної політики. Якщо ж обговорення подібної проблеми на робочому рівні не дає бажаного результату, міністр молоді може звернутися до прем'єр-міністра, зобов'язаного створити комісію для вивчення конфлікту й розробки компромісного рішення. Молодіжна політика Швеції має на меті поглиблення віри молоді в дійсну політичну демократію; надання молоді можливості самій “робити” політику; вирішення таких проблем молодіжного

середовища, як злочинність, алкоголізм, наркоманія; постійний діалог держави з молоддю.

У Швеції розроблено цікавий механізм вирішення молодіжних проблем. “В країні існує закон про пільги на житло для молоді віком до 26 років, які залежать від розміру отримуваної молодими зарплати. Будуються спеціальні будинки для молоді, де квартири дещо дешевше, ніж у звичайних будинках.

...”Шведська модель” передбачає виплату кожній дитині віком до 16 років 5820 крон щорічно (тобто 70 американських доларів на місяць). Якщо батьки дитини безробітні, їй виплачується певна фінансова допомога. Всі студенти отримують щомісячну стипендію близько 500 доларів США” [9;66].

Основні засади молодіжної політики органів місцевого самоврядування у Швеції визначаються “рамковим” законом 1982 року. Можна навіть казати, що у Швеції існує ціла галузь законодавства, що охоплює проблеми праці, навчання, відпочинку молоді. Законом встановлено систему кредитів для молоді.

Для так званої “втомленої молоді” (тобто такої, що не бажає працювати, ані вчитися) у Швеції повсюдно створено центри підготовки до праці.

Впродовж останніх двох десятиріч у Швеції функціонує система вільного міхування. “...Якщо злочин скоєно підлітком віком до 15 років, він звільняється від кримінальної відповідальності, а з 15 до 18 років – сплачує штраф 200-300 крон без позбавлення волі. При цьому, хоч як це дивно, злочинність в країні практично відсутня” [9; 65].

4. Проблеми молоді в сучасному високорозвинутому суспільстві.

Авторитетні російські дослідники проблем молоді Олександр Запесоцький та Олександр Файн аналізуючи післявоєнні тенденції в молодіжному середовищі країн Заходу, зазначає, що “...ще порівняно нещодавно – після другої світової війни – свідомість молоді у країнах Заходу формувалась в основному в залежності від конкретних соціально-політичних і культурних умов, національних традицій тої чи іншої країни”

[5;21]. В тодішньому американському суспільстві серед молоді переважають гедоністичні цінності (“Гедонізм... - філософсько-етичне вчення, за яким насолода є найвищим благом, метою життя”) [4;174]. Молоді в цілому за тих часів була притаманна “етика сили і успіху”. Невелика зацікавленість політикою поєднувалося в молодих американців 50-х років з просякнутим індивідуалізмом прагненням до успіху. Принциповою поведінковою установкою була опора на особисті здібності і можливість

В тогочасній Франції, навпаки, діяльність представників молодого покоління мала переважно колективний характер. Свідомість французької молоді була політизованою, з кінця 40-х років активізувалися молодіжні політичні течії : молоді комуністи, соціалісти, демохристіани.

В Західній Німеччині за післявоєнних років, як і в США, молоді люди уникають громадської діяльності, віддаючи перевагу задоволенню в особистому житті, в дозвіллі.

Тодішня японська молодь так само скептично ставиться до традиційних цінностей, проте, водночас, виявляє стурбованість за долю своєї держави, бажання особистою працею відродити Батьківщину.

“Проте з кінця 50-х років у свідомості молоді різних країн розвинутого капіталізму починають проступати й посилюватися спільні риси. Новий етап розвитку продуктивних сил (етап НТР) висунув особливі вимоги до періоду подорослішання молоді людини...В культурі розвинутого індустріального суспільства, де набуття статусу дорослого вимагає тривалого навчання, оволодіння багатьма навичками, знаннями, соціальними ролями, процес подорослішання, як правило, розтягується на довгі роки” [5;22].

У країнах Заходу та в тодішньому СРСР в післявоєнні роки дедалі зростає питома вага молоді, що після закінчення середньої школи продовжує навчання і, відповідно, в більш старшому віці залучається до суспільного виробництва.

Було б спрощенням сприймати це як обов'язкову передумову інфантилізації молоді. Навпаки, чим триваліше період навчання молодої людини, тим більшої самостійності вона набуває в майбутньому. Урбанізація, поширення системи масових комунікацій, інші атрибути масового суспільства послаблюють дію національних та соціальних бар'єрів між молоддю різних країн та різних соціальних груп. Зростає інтенсивність спілкування молоді, її духовна культура та роль у суспільстві. Молодь виявляє себе як специфічна спільнота.

За цих умов вже в 50-ті роки в західному, зокрема американському, суспільстві поступово визріває конфлікт між молоддю і “дорослим” суспільством, пов'язаний з кардинальною розбіжністю в системах цінностей двох поколінь. Америка 50-х років просякнута примітивною споживацькою ідеологією – споживання матеріальних цінностей стає з умови життя людини стає її метою. “В якості національного ідеала на щит були підняті такі риси, як індивідуалізм, особиста ініціатива, сформовано культ успіху в умовах “рівних можливосте”, втілений в міфі “американської мрії”. Америка тих часів, за виразом американського соціолога Ф.Слейтера, віддавала перевагу правам власності перед правами людини, вимогам техніки перед людськими потребами, конкуренції перед співробітництвом, зовнішнім соціальним нормам перед самовираженням особистості” [5; 23-24].

Конфлікт “батьків” і “дітей” знайшов вияв у бурхливих подіях 60-х років. Тодішні масові рухи молоді наклали помітний відбиток на наступне громадське й культурне життя Заходу. Молоде покоління раптово підняло прапор бунту, загрожуючи зруйнувати консервативні, на їх думку, підвалини соціуму.

Дана проблема, на мою думку, заслуговує на особливу увагу вже тому, що дещо подібне відбулося двома десятиріччями пізніше в радянському суспільстві і дотепер дається взнаки в середовищі української молоді,

особливо в великих містах нашої держави. Саме тому важливо з'ясувати причини молодіжного “вибуху” 60-х.

В різних країнах вони були різними. Американську молодь турбували надмірний вплив корпорацій на систему вищої освіти, обмеження на свободу політичної діяльності у студентських містечках – кемпусах, обв'язкова служба в армії, зумовлена війною, яку вели США у В'єтнамі. Для молодих французів велике значення мали зміни в суспільному положенні гуманітарної інтелігенції та та напружена ситуація у сфері вищої освіти. Активність західнонімецької молоді в той час була пов'язана з болючою проблемою подолання духовної спадщини нацизму, що загострювалася авторитарними тенденціями в період правління Аденауера.

Молодіжний протест 60-х набув різноманітних форм. “Каліфорнійський університет Берлі в вересні – жовтні 1964 року породив “сіт-іни” – сидячі страйки протесту. В Мічиганському університеті 25 березня 1965 року було надано поштовху серії “тич-інів” – митингів-дискусій, проведених незабаром більше ніж у ста американських вузах...З весни 1965 по весну 1968 року в Америці різко – приблизно в 300 разів – збільшується чисельність учасників антивоєнних демонстрацій.” [5; 27].

Бурхливі події розгорнулися у травні 1968 р. в Парижі, коли студенти організували “фронтальну атаку буржуазної системи”, захопивши та розгромивши Сорбоннський університет, споруджуючи барикади та влаштовуючі криваві зіткнення з силами правопорядку. “Від в'їзду в кабінет ректора на ровері до рок-фестивалю за участю 400 тисяч осіб, від прикрашення квітами стволів гвинтівок національної гвардії до карнавально-хуліганського захоплення паризького театру “Одеон”, до диверсійних актів, що знищують сотні ні в чому не винних людей, - ось діапазон акцій заколотників” [5;27-28].

Проте все це розмаїття форм мало певну внутрішню спільність – протест молоді формувався стихійно, ініціатива йшла знизу, неминуче

набуваючи радикально-антибуржуазного характеру, заперечувалися самі засади суспільства.

Виступи 60-тих років значною мірою були реакцією на гіпертрофований раціоналізм навколишнього соціуму, який асоціювався у свідомості молоді з придушенням особистості, позбавленням її можливостей для саморозвитку. “Як образно писали журналісти в ті часи, юні паростки, піднявшись на гребні “руху шестидесятих”, озірнулася навкруги і не побачила нічого, крім пустелі міст, в яких всякий рух душі зводився до страху втратити розкішне життя біля телевізора з кондиціонером” [5; 30].

Які ж уроки описаного вище конфлікту поколінь ? Чи може їхній аналіз дати висновки, корисні для сучасного українського суспільства, яке функціонує у принципово інакших соціальних умовах ?

Шукаючи відповіді на це питання треба ще раз спробувати виявити специфічні причини молодіжної кризи 60-х. О.Запесоцький та О.Файн вважають, що “...в індустріально розвинутих країнах Заходу феномен молодіжного бунту 60-х був значною мірою визначений різким прискоренням темпів життєвих змін, що відбулося під впливом науково-технічної революції. Зростання соціальної та духовної автономії, відносне відокремлення її в якості соціально-демографічної групи послужили...моральній, а згодом і політичній конфронтації поколінь. Пояснення вибухового характеру цієї конфронтації, напевно, слід шукати у специфічних соціально-психологічних характеристиках покоління, що конфліктує, з одного боку, та невідповідності системи буржуазних інститутів влади до зняття соціальної напруги” [5;34-35]. (В даному разі автори виданої в 1990 році книжки використовують слово “буржуазний” як прийнятий в комуністичній термінології прикметник для позначення сучасного суспільства країн Заходу).

Зазначені характеристики стрімких суспільних змін, на мою думку, можна принципово віднести до процесів, що відбуваються в сучасній

Україні, адже йдеться не про соціально-політичну спрямованість змін, а про їх темп та глибину. Як пишуть ті самі автори, “новим поколінням доводиться вступати в “доросле” життя, приймати найвідповідальніші (...) рішення з вибору професії, супутника життя, ціннісних орієнтирів в умовах, які докорінно відрізняються від ситуацій тридцятирічного, ба навіть п’ятнадцятирічного, минулого... Чим швидше темп розвитку суспільства, тим більше культурна дистанція між поколіннями. Тим глибше розбіжності, гостріше конфлікти” [5;35].

Хоча за сучасних умов становище дітей та молоді в країнах Заходу виглядає найліпшим у порівнянні з іншими регіонами світу, тим не менше і тут дітям та молоді притаманні певні проблеми – передусім, психологічні. Сучасні дослідники спостерігають, зокрема, що в американському суспільстві дається в знаки тенденція демографічної інфільтрації, яка виявляється в тому, що діти чимдалі набувають ознак дорослих, дорослі намагаються стати більш юними.

“Один техаський законодавець пропонує запровадити смертну кару, починаючи з 11 років, і його, нехай ненадовго, але сприймають серйозно. Американські підлітки день у день скоюють дедалі жорстокіші вбивства, дорослі намагаються за допомогою психотерапевтів виявити в собі дитину. Першокласники вчать у школі за програмами настільки насиченими, складними і стимулюючими конкуренцію, немовби вони не діти, а корпоративні правники, працівники корпорацій разом відправляються у фінансовані компанією туристичні походи, щоби створити колективну спайку” [11;34].

Схоже на те, що в американському суспільстві розмиваються межі між дитинством та зрілістю. З одного боку, Америка закохана в дітей і захоплюється піклуванням про них, з другого – вона аж ніяк не турбується про збереження дитинства, яке є не лише біологічною, а й культурною конструкцією.

За сучасних умов починають руйнуватися встановлені близько ста років тому бар’єри – закони про дитячу працю, обов’язкову освіту для дітей, правосуддя для неповнолітніх. Зараз ці бар’єри стикаються з епідемією дешевих

наркотиків, якими торгують діти, і жорстокими вбивствами, скоєними підлітками. У цьому зв'язку зазнає критики система правосуддя для неповнолітніх, яка передбачає для менш жорсткі, ніж для дорослих покарання. Нарікання висловлюються і на адресу загальної дитячої освіти.

Доречно навести дані про вік, з якого настає кримінальна відповідальність. В різних країнах він різний : «...в Англії – 8 років, в Греції, Франції – 13 років, в ФРН – 14 років, у Швеції – 15 років, в Єгипті, Лівані, Іраку – 7 років, в Ізраїлі – 9 років» [6;10].

В США навіть висловлюється думка про те, що, уряд взагалі повинний усунути з сфери освіти, яка має бути віддана на відкуп самих батьків. Протилежна точка зору виходить з того, що за умов конкуренції до дітей, навпаки, мають пред'являтися підвищені вимоги. «В багатьох школах в Атланті, наприклад, збираються скасувати канікули, позаяк рівень конкуренції в сучасному світі вимагає від дітей ще більших навичок і знання ще більшого обсягу інформації» [11;34].

Штучно прискорене набуття дітьми «дорослих» рис виявляється, між іншим, у тому, що, починаючи з 60-х років фото- та телезображення дітей дедалі сексуалізуються. Особливо це стосується телесеріалів для дітей та підлітків, дитячих рок-груп і т.і. До того ж діти можуть завчасно познайомитися з сексом та насильством завдяки комп'ютерним мережам.

Проте історичний досвід засвідчує, що діти є найгнучкішою та найсприйнятливішою частиною суспільства, отже, турбуватися про долю дитинства за сучасних умов не варто. Д.Радишевський вважає, що “...необхідно визнати зміни, що відбулися в сучасних дітях, а також підтримати позитивні зрушення і намагатися за змогою контролювати негативні”[11;34].

Проблема раннього подорослішання дітей набуває особливо жахливих форм за умов соціальної кризи, яку переживають зараз народи посттоталітарних країн. Про це свідчать результати досліджень, проведених психологами Московського Педагогічного Університету. “...До кримінально-караних діянь залучається чимдалі більше дітей і підлітків. Професійні вбивці з числа

неповнолітніх, що отримують “гонорар” за кожний влучний постріл, банди, які складаються з дівчат, що діють з загостреною жорстокістю, - це не плід запаленої фантазії, а факти міліцейської хроніки” [12;24].

З результатів досліджень випливає, що за звичай залучення дитини до кримінального світу буває пов’язано з наркотиками. На думку вчених, немає універсальних методів запобігання цього лиха. З огляду на загрозу захоплення наркотиками небезпечним віком є юність та молодість аж до 25 років – на цей час формується особистість. Інакше кажучи, кожен з підлітків та молодих людей може стати жертвою наркотиків. Проте найчастіше до них звертаються підлітки з бідних сімей. Наркоманія сприяє їхньому залученню до злочинів, пов’язаних з вандалізмом, тероризмом і вбивствами на замовлення.

Висновки московських психологів невтішні. Навіть на тлі соціальних негараздів підліткова агресивність жахає. Небезпека загрожує передусім великим містам Росії та інших нових незалежних держав.

Новим негативним явищем для російських підлітків стає примус до вживання наркотиків. Його жертвами стають переважно діти з забезпечених сімей. При цьому застосовується наступна схема : злочинці обирають підлітка з сім’ї, що має деякий матеріальний достаток, запрошують його на вечірку, де дають йому наркотичний укол. Іноді вистачає одного-трьох “сеансів”, після чого настає звикання до наркотиків. Зрештою жертва стає платоспроможним клієнтом на наступні роки.

“За експертними оцінками міжнародних організацій, Росія з країни транзиту наркотиків перетворюється на споживача. Запобігти цьому процесові вже неможливо” [12;24]. Йдеться про те, щоби принаймні протидіяти цьому небезпечному для молоді явищу. Безпосередня наближеність Росії до нашої країни вимагає від правоохоронних органів нашої країни бути готовими реагувати на нього.

5. Діти і молодь як об'єкт сексуальної експлуатації.

“Щороку в усьому світі близько мільйона дітей – дівчат і хлопців – стають жертвами проституції та інших форм сексуальних злочинів” [10;8].

Д. Касаткин у своїй публікації “ЮНЕСКО. Захиста прав дітей” в журналі “Азия и Африка сегодня” наводить наступні статистичні дані Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).

Як найменше 250 тисяч бразильських звідників пропонують в якості проституток тисячі дівчат-підлітків. В Китаї від 200 до 500 тис. дітей займаються проституцією. Впродовж декількох останніх років 5 тис. китайських дівчат були відправлені в дома розпусти М'янми та інших країн. У столиці Колумбії Боготі чисельність дітей, яких використовують у сексуальних цілях, з 1991 по 1998 роки зросло в п'ять разів. В Таїланді сексуальній експлуатації піддаються 300 тис. дітей.

У сферу сексуальної експлуатації залучені також діти країн Європи та Північної Америки. Так, у країнах Східної Європи нараховують 100 тис. безпритульних дітей. Багатьох з них переправляють у дома розпусти Західної Європи. В Канаді організовані угруповання звідників пропонують в якості проституток тисячі дівчат-підлітків. У США за офіційними даними у проституцію залучено більше 100 тис. дітей.

Експерти виділяють такі передумови сексуальної експлуатації дітей :

“недотримання законів про охорону прав дітей;

значне поширення убогства через перенаселення, безробіття, зростання урбанізації і міграції населення;

міжнаціональні і етноконфесіональні конфлікти, що породжують хвилю біженців, значну частину яких становлять діти;

їхні батьки опинившись без засобів до існування, житла і роботи. Не у змозі забезпечити своїм дітям нормальних умов життя, з чого користаються різного роду злочинні елементи;

збільшення зростання виробництва й продажу наркотичних засобів;

занепад інституту сім'ї;

поширення сексуальної реклами і порнографічної літератури в засобах масової інформації;

архаїчні ритуали і звичаї” [10; 8].

Для подолання проблеми сексуальної експлуатації неповнолітніх необхідні узгоджені зусилля урядів, міжнародних організацій, всієї міжнародної громадськості зусилля. Йдеться про такі заходи, як заборона пропаганди насильства, порнографії і секса в засобах масової інформації, запровадження у школах відповідних роз'яснювальних програм, організації лекцій і бесід. Необхідно, щоби люди, що відповідають за втілення в життя нових інформаційних технологій, знищували матеріали, які сприяють зведенню дітей, щоби всі країни кваліфікували поширення дитячої комп'ютерної порнографії як кримінальний злочин. Великий внесок у боротьбу з сексуальною експлуатацією дітей повинні вносити правоохоронні органи, в тому числі українські.

Висновки.

Діти та молодь – невід'ємна частина сучасного людства зі своїми специфічними проблемами і інтересами. Усвідомлення цього стало важливим здобутком сучасної цивілізації. В ХХ ст. були розроблені, прийняті та ратифіковані багатьма країнами міжнародно-правові акти, спрямовані на захист прав та інтересів дітей та молоді. В найбільш розвинутих державах зараз діють

закони, що регулюють правове положення молоді та неповнолітніх. Універсальною правовим документом у цьому відношенні є Конвенція про права дитини, ратифікована і нашої державою.

Болючою проблемою сучасного положення дітей у різних, передовсім слабкорозвинутих, країнах світу є проблема недовгодованості. Йдеться як про брак достатньої кількості калорій, так і про відсутність у раціоні деяких вітамінів, йоду тощо. Це загрожує послабленням організму дитини, зниженням його імунних функцій і, відповідно, вимагає великої уваги з боку урядів та неурядових організацій.

Реальності нашого часу є функціонування в багатьох зарубіжних країнах різноманітних дитячих та молодіжних організацій. Найбільшого міжнародного визнання досягла Всесвітня організація скаутського руху. Останніми роками скаутизм набуває поширення в Росії, інших посттоталітарних країнах.

Крім організаційно оформлених дитячих та молодіжних організацій в багатьох країнах поширені так звані неформальні об'єднання молоді (НОМи). Зародившись у країнах Заходу як рухи хіппі, панків тощо НОМи в 80-ті роки поширилися в колишніх соціалістичних країнах. В даній роботі аналізуються деякі сучасні тенденції в середовищі російських “неформалів” та їхні можливі наслідки для суспільства.

У провідних країнах сучасного світу держава надає своєму піклуванню про молодь статусу державної молодіжної політики, розробляючи та реалізуючи заходи, спрямовані на забезпечення представників молодого покоління роботою, житлом, різними видами соціальної допомоги. В даній роботі приділено увагу молодіжній політиці Швеції. Дана проблема є досить актуальною для українського суспільства, в якому становище молоді пов'язано з багатьма соціальними проблемами.

Дещо інакшими є проблеми відносно “ситої” молоді країн Заходу. Йдеться про тенденцію так званої демографічної інфільтрації, пов'язану з занадто раннім поглиненням молоді у світ “дорослих” проблем. Це знаходить вияв у надмірній завантаженості учнів шкіл, дуже раннім знайомством їх з

порнографією, сексуалізацією іміджу дітей-“зірок”, нарешті, у поширенні підліткової та молодіжної наркоманії, що не лише загрожує здоров'ю, а й спричиняє зростання дитячої злочинності.

Нарешті, ще одна болюча проблема сучасності в багатьох країнах світу – це сексуальна експлуатація дітей і молоді, підступне залучення їх до домів розпусти, що особливо дається взнаки у країнах Південно-Східної Азії.

Список використаної літератури.

I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ.

1. Конвенция о правах ребёнка // Додаток до журналу «Адвокат». – 1998. - № 3. – С.1-24.

II. ДОКУМЕНТИ.

2. Положение детей в мире, 1998 г. Доклад Директора-исполнителя Детского фонда Организации Объединённых Наций К. Беллами. – 143 с.

III. ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА.

3. Зарубежные молодёжные организации : Справочник / Сост. В.И.Камышанов, М.О.Литовская. – М.: Мол. гвардия, 1989. – 492[4] с.
4. Словник іншомовних слів / За ред. акад. АН УРСР О.С.Мельничука. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1985. – 968 с.

IV. ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА.

5. Запесоцкий А.С., Файн А.П. Эта непонятная молодёжь....: Проблемы неформальных молодёжных объединений. – М.: Профиздат, 1990. – 224 с.
6. Фатальна вечірка. Кримінальний кодекс України неповнолітнім. – К.: Інститут громадянського суспільства, 1999. – 40 с.

V. ПУБЛІКАЦІЇ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ.

7. Волошина В. Будь верен Богу ! // Московские новости. – 1998. – 31 мая - 7 июня. - № 21. – С.34.
8. Волошина В. Выбирающие чёрное // Московские новости. – 1999. – 22-28 июня. - № 23. – С.14.
9. Галушко О. Молодыжна політика сучасноь Швецьгь – приклад для України // Молода нація. – 1996. - № 3. – С.65-67.
10. Касаткин Д. Защита прав детей // Азия и Африка сегодня. – 1999. - № 5. – С.8-9.

11. Радышевский Д. От унисекса к унивозрасту // Московские новости. – 1998. – 31 мая - 7 июня. - № 21. – С.34.
12. Шерматова С. Рецепты для бедных и богатых родителей // Московские новости. – 1998. – 24-31 мая. - № 20. – С.24.